

**การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง**
**Participation of the Member in the Operation in Ranong Province
Savings for Production Group**

ยินดี งามสวน¹
Yindee Ngamsuan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำนวน 390 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว F-test (One -Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล เรียงตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง พบว่า สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง ที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์ ส่งผลระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วม; กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

Received: 2021-03-24 Revised: 2021-08-04 Accepted: 2021-08-04

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Public Administration Program in Public Policy Graduate School Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: darkiecdd94@gmail.com

Abstract

The objectives of this research are 1) Study the level of participation of members in the operation of the production savings group, Ranong Province 2) Compare the level of participation of members in the operation of the production savings group, The samples were 390 people using simple sampling methods. The research instruments were questionnaires and data analyzed by statistical packages, ie frequency, percentage, mean, standard deviation. And t-test, F-test with one-way ANOVA analysis, and Least Significant Different (LSD) method. The research results were found that: 1. The overall level of participation of members in the production savings group in Ranong Province was at a high level. Which are in descending order as follows Participation in monitoring and evaluation, followed by Participation, receiving benefits Participation in operations And participation in decision making 2. A comparison of the level of member participation in the operation of the production savings group, Ranong Province classified by personal factors These included gender, education, occupation, income, position in the community There were no differences in gender, education, occupation, and income, and participated in the operation of the production savings group in Ranong Province. As for the operating members of the Savings for Production Group, Ranong Province, with different roles in the community, participated in the operation of the production savings group. Ranong is different. With statistical significance at the .05 level.

Keywords: Participation; Operation of the Production Savings Group

บทนำ (Introduction)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นนโยบายการพัฒนาที่มุ่งเน้นและได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจการส่งเสริมการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมเปลี่ยนวิธีการพัฒนาไปสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมใหม่ หรือระบบการผลิตเพื่อการค้า (Market Economy) การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศได้ปรับเปลี่ยนจากภาคเกษตรกรรมไปเป็นภาคอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่ออาชีพคนไทยที่ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรในชนบท (คิม ไชยแสนสุข, 2560, หน้า 39) จนกระทั่งในปี 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนการพัฒนา

ใหม่ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเน้นในเรื่องการพัฒนาคนให้ความสำคัญแก่คนมากขึ้นยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540) และยังคงยึดแนวทางการพัฒนาสู่ความสมดุลและยั่งยืน การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) ปัจจุบันได้ดำเนินนโยบายและพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยังมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตบนพื้นฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม แผนพัฒนาฯ รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 รวมถึงประเด็นการปฏิรูปประเทศ และนอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ การกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศรวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา รัฐบาลได้มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรมการพัฒนาชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นตามความจำเป็นพื้นฐาน ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนจึงใช้ “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ซึ่งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2517 ตามนโยบายของกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ที่ได้มีการส่งเสริมให้จัดตั้งกองทุนองค์กรการเงินของประชาชน ดำเนินการโดยประชาชน ให้บริการโดยประชาชน และผลกำไรที่พึงมีเป็นของประชาชนโดยเรียกว่า “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต” ขึ้นปัจจุบันได้มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรการเงินชุมชนขึ้นทั่วประเทศทั่วประเทศ และองค์กรการเงินชุมชนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เหตุผลเนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการประหยัดและสะสมทรัพย์เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจะเป็นเต็ดร้อนกู้ยืมไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพ หรือสวัสดิการของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2556) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สอนให้คนรู้จักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น

ในด้านเศรษฐกิจและสังคม การประหยัดทรัพยากร แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อเป็นทุนก้อนหนึ่งให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนสามารถยืมนำไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพหรือเพื่อใช้จ่ายในครอบครัว การรวมตัวกันของสมาชิกกลุ่มตลอดจนการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่ม โดยการรวมคนที่มีความสัมพันธ์อันเดียวกัน มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน การรวมเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มถือเอาความสมัครใจเป็นที่ตั้ง การดำเนินงานใดๆ ถือเอาแนวความคิดและมติของสมาชิกเป็นหลัก กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการรวมคนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผูกพันให้สมาชิกรู้จักการพึ่งตนเอง การปลูกฝังคุณธรรมความดี รู้จักสนใจช่วยเหลือมนุษย์ด้วยกันด้วยน้ำใจบริสุทธิ์อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้แต่ละคนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น สังคมก็จะดีขึ้น ตลอดจนประเทศชาติก็จะดีขึ้นด้วย ดังนั้นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจึงยึดคติที่ว่า “จนเงินเรารักกันได้ แต่จนน้ำใจเราชิงชัง”(ยูว์ฒน์ วุฒิเมธี, 2524:6 อ้างถึงใน เสาวนีย์ ไชยมุข 2554)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง เริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2525 มีการพัฒนากิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบันมีระยะเวลาการดำเนินงานมากกว่า 37 ปี โดยเป็นการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการออมทรัพย์จากหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำในพื้นที่ร่วมกันสนับสนุนแนะนำ ให้ความรู้ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับต่อตัวสมาชิกครอบครัว ชุมชน และสังคม ปัจจุบันมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้จัดตั้งและขึ้นทะเบียนกับกรมการพัฒนาชุมชนแล้ว จำนวน 102 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 15,739 คน เงินสัจจะสะสม 156,352,830.- บาท (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง : 2562) ดำเนินการโดยหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ 1) ความซื่อสัตย์ 2) การเสียสละ 3) ความรับผิดชอบ 4) ความเห็นอกเห็นใจ 5) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การดำเนินงาน นอกเหนือจากบริการ ผัก ถอน และกู้เงินแล้ว ยังมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เช่น การจ่ายเงินสวัสดิการนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาล มีการช่วยเหลือเรื่องฌาปนกิจศพของสมาชิก การสนับสนุนทุนการศึกษา และการออมเงินแรกคลอดให้กับบุตรสมาชิก

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง เพราะตามหลักการดำเนินงานแล้ว การดำเนินการกลุ่มฯ ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป็นแหล่งเงินทุนเกื้อหนุนให้การดำเนินกิจกรรมในองค์กรชุมชนประเภทอื่นสามารถเติบโตได้อย่างเข้มแข็ง นำไปสู่การพึ่งพาตนเองในชุมชนและเกิดเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นที่จะต้องให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่างๆ ของกลุ่มฯ การปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กลุ่มวางไว้ ตลอดจนร่วมตรวจสอบและบริหารงานของกลุ่มให้เป็นไปอย่างโปร่งใส

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง จำนวน 15,739 คน (ฐานข้อมูลกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดระนอง ปี 2562) ใช้วิธีการการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability sampling) โดยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 390 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้พิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (check list) ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนอง มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1.เพศ 2.อายุ 3.ระดับการศึกษา 4.อาชีพ 5.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6.ตำแหน่งในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง ประกอบไป 1) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นคำถามแบบปลายเปิด (open-ended question) ในลักษณะแบบกึ่งโครงสร้าง ที่กำหนดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระภายใต้องค์ประกอบ ของระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในพื้นที่จังหวัดระนอง ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตจังหวัดระนองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ คือ การทดสอบค่าที่ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาใช้เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที่ (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว F-test (One -Way ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ อยู่ในระดับที่ 1 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน อยู่ในระดับที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับที่ 3 และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล อยู่ในระดับที่ 4 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ พบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจ และด้านการดำเนินงาน มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง จำแนกตามตำแหน่งในกลุ่ม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล มีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ผู้วิจัยนำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติการร่วม ประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนาและ 4) มีส่วนในการประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของนายทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์ (2550) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้ใช้หลักการที่อิงไปในแนวทางของนโยบายพบว่า อยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่า ประเด็นที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ร่วมรับผลประโยชน์จากการออมทรัพย์ ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับแนวคิดของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม กล่าวไว้ว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนาและ 4) มีส่วนในการประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ มาฆะสวัสดิ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสมุทรสงคราม : ศึกษากรณี อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่า ประเด็นที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ร่วมในการปรับปรุงข้อบังคับของกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ มาฆะสวัสดิ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสมุทรสงคราม : ศึกษากรณี อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนอง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษาอธิบายได้ว่า ประเด็นที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม กล่าวไว้ว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและทำด้วยวิธีการอย่างไร 2) มีส่วนในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ 3) มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์ อันเกิดจากโครงการพัฒนาและ 4) มีส่วนในการประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยเสาวนีย์

ไชยมุข (2562) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คอกกระปือ อำเภอบานาระ จังหวัดปัตตานี พบว่าอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ โดยรวมทุกด้าน เพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านเพศต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชิต โมพันดุง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตราธิราช จังหวัดชลบุรี พบว่า เพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านอายุต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ ไชยมุข (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คอกกระปือ อำเภอบานาระ จังหวัดปัตตานี พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านระดับการศึกษาต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยเสาวนีย์ ไชยมุข (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คอกกระบือ อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านอาชีพ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวนีย์ ไชยมุข (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คอกกระบือ อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี พบว่าอายุที่แตกต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านรายได้ต่อเดือน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันทา พุสังค์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตอำเภอตาลชุม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง จำแนกตามตำแหน่งในกลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานงานวิจัย สมาชิกในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่จังหวัดระนองที่มีสถานภาพส่วนบุคคล ในด้านตำแหน่งในกลุ่ม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ มาชะสวัสดิ์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีจังหวัดสมุทรสงคราม : ศึกษากรณี อำเภอมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลงานวิจัยในครั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทุนอื่นน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดระนอง ไม่ต้องการที่จะนำแหล่งทุนจากภายนอกมาให้บริการแก่สมาชิก เพราะคิดว่าเงินทุนภายในกลุ่มของตนมีเพียงพออยู่แล้ว ดังนั้น หน่วยงานที่ต้องการจะให้บริการด้านแหล่งเงินทุนแก่กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต ต้องทำความเข้าใจกับคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตว่า การที่มีแหล่งเงินทุน จากภายนอกให้การสนับสนุนจะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน พบว่า คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หรือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่ได้รับการฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน เป็นกลุ่มคนเดิมๆ ทำให้เกิดความไม่เที่ยมกันในการพัฒนา จึงควรจัดทำบัญชีรายชื่อของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่จะเข้าร่วมฝึกอบรม/ศึกษาดูงานไว้เป็นลำดับ

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีลักษณะของการจัดตั้งเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการและขาดความต่อเนื่อง เชื่อมโยงกัน คณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ได้แต่งตั้งควรกำหนดให้มีการ ประชุมต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งและให้เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีการดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่สอดคล้องกับหลักการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในระดับจังหวัด 1 กิจกรรม จัดให้มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ปีละ 1 กิจกรรม นอกจากนี้ให้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและสรุปผลการดำเนินงานในรอบ 1 ปี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาความสำเร็จของการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดระนอง

2.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานและตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จริยา ศรีสุดดี. (2550). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องบรรยากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิจัยในชั้นเรียน. นครปฐม: โรงเรียนวัดลาดสวาย.
- จันทรา เทพอวยพร. (2562). *การศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0*. สืบค้น 20 มกราคม 2562 , จาก www.mahidol.ac.th.
- ฉันทวูฒิ ดั่งชัยภูมิ และวิชญ์ สุทธิธรรม. (2562). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา*. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*. 10(1), 104-115.
- ธีระพงษ์ นามสง่า. (2550). *การใช้ชุดการสอน เรื่อง ร่างกายของเรา อาหารและสารเสพติด เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิจัยในชั้นเรียน. นครพนม: โรงเรียนบ้านหนองแสง
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิติภัทร กิจบำรุง. (2561). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลังงานไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช*. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 12(3), 61-71.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กอพลินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรวรรณ์ มั่นใส และพจนีย์ เสจี่ยมจิตต์. (2557). *การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพรรณ*. 9(2), 91-96.
- Bloom, B.S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York: McGraw-Hill Book.